
Lausunnonpyytjä: Sosiaali- ja Terveysministeriö, PL 33, 00023 Valtioneuvosto

ASIA: Lausunto asiantuntijaraportista koskien biopankkien integraatiota; STM065:00/2012

Sosiaali- ja terveysministeriö on Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle esitetystä toimeksiannossaan keväällä 2016 pyytänyt selvittämään suomalaisten biopankkien yhdistymis- ja yhteistyömahdollisuuksia. Selvityksen pyydettiin kuvaamaan biopankkitoiminnan nykytilaa ja arvioimaan yhteisen toiminnan mahdollisuudet ja toiminnan suhde terveydenhuoltojärjestelmään, genomikeskukseen, kansalliseen syöpäkeskukseen, rekistereihin ja palveluoperaattoriin. Lisäksi selvityksen toivottiin ottavan kantaa organisaatiomallien oikeudellisiin ja taloudellisiin vaikutuksiin.

THL kokosi toimeksiantoa varten selvitysryhmän, joka edusti laajasti biopankkitoimijoita Suomessa. Selvitysryhmä toteaa selvitykseensä perustuen, että Suomen biopankkitoiminnan tulisi olla nykyistä yhtenäisempää ja sen toteuttamiseksi työryhmä ehdottaa biopankkiosuuskunnan muodostamista, joka tuottaisi keskitetysti kaikille osakkailleen tiettyjä toiminnan kannalta keskeisiä palveluita.

Hematologinen biopankki, FHRB

Hematologinen biopankki on tällä hetkellä ainut tautispesifinen valtakunnallinen biopankki, johon kerätään näytteitä lähes kaikissa hematologisissa potilaita hoitavissa yksiköissä ympäri Suomen. Hematologinen biopankki sai virallisen biopankki statuksen heinäkuussa 2014 ja pankkiin alettiin maaliskuussa 2015 keräämään biopankkisuostumuksen antaneiden veritautipotilaiden veri-, luuydin- ja ihobiopsianäytteitä taudin. Hematologisen biopankin omistavat Suomen Hematologiyhdistys r.y. (SHY), Suomen Punaisen Ristin Veripalvelu (SPRV) ja Helsingin yliopiston yhteydessä toimiva Suomen molekyyli lääketieteen instituutti (FIMM).

FHRB:n kannanotto

On hyvin tärkeää, että yksittäiset biopankit saadaan alusta alkaen sitoutettua käyttämään palveluntuottajan laadukkaita ja kilpailukykyisiä palveluja. Ilman riittävää resursointia tämä ei todennäköisesti tule toteutumaan. Raportissaan asiantuntijaryhmäkin nostaa useassa kohdassa esille palveluntarjoajan pystytysvaiheen tarpeellisen resursoinnin. Arviointiraportin sivulla 15 on esitetty taulukkomuodossa eri vaihtoehtoja yhteistoiminnan organisoimiseksi, joita on vertailtu ennen kaikkea toimintojen näkökulmasta. Ehdotetuista vaihtoehdoista mallissa 3. kuvataan virallisen konsortion ja palveluntuottajan malli, jonka mukaan suurin osa toiminnoista olisi keskitettyä. Käytännössä biopankkitoiminta on luonteeltaan sen kaltaista, että osa toiminnoista jää väistämättä hoidettavaksi paikallisella tasolla, joka on tärkeää myös toimintaan sitoutumisen näkökulmasta. Toimintamuotona mallin 3 mukaiselle yhteiselle palveluntuottajalle osuuskunta on suositeltava vaihtoehto.

Tietojenhallintaan liittyvät ratkaisut ovat näytteiden keräyksen ja säilytyksen ohella biopankkitoiminnan kannalta keskeisessä roolissa. Yhteisillä tietojärjestelmillä voidaan nopealla aikataululla toteuttaa biopankkitoimintojen prosessien yhtenäistäminen tarjoamalla kaikille biopankeilla samanlaisia järjestelmiä mm. näytteiden ja tietojen luovutuksiin liittyen. Aineistojen luovutusprosessin toteuttaminen ”yhden luukun” -periaatteella olisi myös asiakkaan kannalta paras ratkaisu ja käytännössä keino, jolla suomalaisesta biopankkitoiminnasta voidaan saada kansainvälisesti kilpailukykyistä toimintaa. Tämä osuus biopankkien

toiminnoista ei ole niin riippuvainen taustaorganisaatioiden erilaisista järjestelmistä ja siten olisi toteutettavissa puuttumatta liikaa paikalliseen toimintaan.

Hematologinen biopankki (FHRB) on rakentanut toimivan infrastruktuurin, jonka avulla näytteitä ja tietoja kerätään hematologisilta potilailta maanlaajuisesti. FHRB toimii yhteistyössä kaikkien yliopistolisten ja useiden keskussairaaloiden kanssa, keräten hyvin erikoistuneita näytteitä ja potilastietoja. Laadullisesti korkeatasoisten näytteiden ja yksityiskohtaisten kliinistentietojen kerääminen on ensiarvoisen tärkeää tähdättäessä translationaalisella tutkimuksilla kohti kliinisiä sovelluksia. Biopankkitoimintoja integroitaessa onkin otettava huomioon, että myös tämän kaltaisen toiminnan jatkuvuus turvataan. Biopankkien kustannustehokkuutta voidaan tosiasiallisesti mitata vasta, kun hyödyt tutkimustulokset ovat sovellettavissa näytteenantajan tai hänen edustamansa ryhmän eduksi.

Helsingissä 26.10.2016

Kimmo Porkka
Professori, kliininen hematologia
Johtaja, FHRB